כט א מיי' פ"ו מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה יג:
ל ב ג מיי' שם הל"ו:

והא טבולי יום נינהו? אביי בר רבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרווייהו ניתנה תורה לטבול יום, יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעתא, א"ל רבינא למרימר ניתנה קאמרת או ראויה קאמרת? אמר ליה ראויה קאמינא, ולטבלו ביני שמשי וליקבלו תורה ביני שמשי? אמר רבי יצחק °לא מראש בסתר דברתי, (א) וליטבלו בצפרא דשבתא וליקבלו תורה בצפרא דשבתא? א"ר יצחק שלא יהא הללו הולכין לקבל תורה והללו הולכין לטבילה. א"ר חייא ברבי אבא א"ר יוחנן זו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא אבל חכמים אומרים (א) שש עונות שלמות בעינן, אמר רב חסדא מחלוקת שפירשה מן האשה *אבל פירשה מן האיש טמאה כל זמן שהיא לחה. מתיב רב ששת °וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע" פרט לשכבת זרע שהיא סרוחה, מאי לאו שפירשה מן האיש? לא, שפירשה מהאשה. בעי רב פפא *שכבת זרע של ישראל במעי כותית מהו: ישראל דדאיגי במצות חביל גופייהו עכו"ם דלא דאיגי במצות לא או דילמא *כיון דאכלין שקצים ורמשים חביל גופייהו, ואם תמצי לומר *כיון דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו, במעי בהמה מהו: אשה (היא) דאית לה פרוזדור מסרחת אבל בהמה דלית לה פרוזדור לא או דילמא ל"ש, תיקו: ת"ר *בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל °רבי יוסי אומר בשבעה בו. אמר רבא דכולי עלמא בר"ח אתו למדבר סיני: כתיב הכא °ביום הזה באו מדבר סיני" וכתיב התם °החדש הזה לכם ראש חדשים" *מה להלן ר"ח אף כאן ר"ח ודכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל כתיב הכא °זכור את יום השבת לקדשו" וכתיב התם °ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה" מה להלן בעצומו של יום אף כאן בעצומו של יום כי פליגי בקביעא דירחא: רבי יוסי סבר בחד בשבא איקבע ירחא ובחד בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא, בתרי בשבא אמר להו °ואתם תהיו לי ממלכת כהנים

בתלתא

והא טבולי יום נינהו. כיון דלסלוהו שמעינן דבלילי שבת טבלו הוו להו טבולי יום כשקבלו תורה שלא היה להם הערב שמש אחר הטבילה וכיון דהכי הוא איכא למימר דמבע"י טבלו שם ואפ"ה פליטתן טהורה ובגרי לה חדא עונה אליבא דכולהו: **ראייה קאמינא.** ראייה ליתן לטבולי יום וקסברי הני תנאי לא הקפידה תורה על טבולי יום דלא כתיב הערב שמש אלא לענין קדשים הלכך *כל ג' ימים האמורים לענין פרישה הוזקקו להיות *)קודם טבילה ומיהו לא ניתנה לטבולי יום לפי שטבלו מבעו"י ולא פלטו ואם היו פולטות יחזרו ויטבלו משתחשך אבל לא הוצרכו לכך: **וליטבלו בי שמשי וליקבלו תורה בי שמשי.** ליל שבת קרי בי שמשי בכל דוכתא מפני שבין השמשות שלו חלוק מכל ימים והוצרך להזכירו בכמה מקומות והכי פריך: לר' עקיבא דאמר הקפידה תורה על מנין העונות ולא הקפידה אלא על חמש, למה לא קבלוה בלילה, מדהמתין עד הבקר איכא למימר שהקפידה על פליטת הלילה ואיכא ו' עונות: **לא בסתר דברתי.** במקום ארץ חשך ולילה חשך הוא: **ליטבלו בשבתא בצפרא.** ולמה הוצרך (ג) לירד בהשכמה דיום אי פרשו עם חשכה בד' ויטבלו בשבת שחרית ואם פלטו לאחר טבילה טהורין דהא עברו ה' עונות שלמות ואם פלטו לילי שבת ונטמאו לא איכפת לן (עומבלין) שחרית דהא בעל קרי טובל ביומו ואת אמרת ניתנה תורה לטבולי יום ויש ספרים דגרסינן ביה תרי לישני וגרסינן הכי לרבי אלעזר ליתמשו בימימא דחמשא לר' ישמעאל ליתמשו בליליא דחמשא לרבי עקיבא ליתמשו בימימא דארבעה ואומר אני שהוא שיבוש והגורסו טעה ולא ידע לפרש מהו שאמר ר' ישמעאל פעמים שהן ה' עונות ס': **אבל חכמים אומרים ו' עונות שלמות.** סברי להו כר' יוסי דאמר בארבעה עביד פרישה ובהשכמה כר' עקיבא ולית להו שטבלו בלילי שבת אלא סבירא להו דאותן שטבלו לילי שבת ופלטו לאחר טבילה הוצרכו לטבול בשבת שחרית ולפיכך נתעכבה שכינה מליתן עד הבקר ולא משום "לא בסתר דברתי" לחודיה: **שפירשה מן האשה.** כגון פולטת שכבת זרע שקבלה מזכר הוא דאמר ר' אלעזר בן עזריה דבתרי יומי מסרחת מפני שמתחממת בגופה: **אבל פירשה מן האיש.** על הבגד מטמאה לעולם: **כל זמן שהיא לחה.** ומיהו משיבשה לא מטמיא דתו לא חזיא להזריע: **מאי לאו שפירשה מן האיש.** על הבגד ומטהר לה לאחר מסרחת דלא קתני פרט לכשיבשה: **של ישראל במעי כותית.** מהו. מי מסרחת בג' ימים כישראלית ואי פלטה ליה בתר ג' טהור הנוגע בטיפה או לא ולהכי נקט שכבת זרע של ישראל דאילו דכותי אמרינן במסכת נדה קריו טהור בפ' בנות כותים (נדה דף לד:): **דדייגי במצות.** לקיים מצות וחרדים בדבר ומתוך דאגה מתחממין כדכתיב (תהלים לט) חם לבי בקרבי: **חביל.** חם: **דאית לה פרוזדור.** בשר כותלי בית הרחם בולט מן השינים ולחוץ ובית הרחם הוי מן השינים ולפנים: **בהמה לית לה פרוזדור.** לפיכך לא שליט בה אויר בגופה ומתחממת: **בו' בחדש כו'.** דהא דכתיב ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי סבירא להו כר' יוסי הגלילי דאמר בפ"ק דיומא (דף ד.) זה היה מעשה אחר עשרת הדברות ור' יוסי סבירא ליה דמשה וכל ישראל עומדים לקבל עשרת הדברות ולא בא הכתוב אלא לחלק כבוד למשה: **כתיב הכא.** הזה הזה לגזירה שוה: **מה להלן.** זכור את היום הזה בעצמו של יום הזכירה דיציאת מצרים נאמר להו כדכתיב הזה אף כאן בעצמו של יום הזכירה דשבת נאמר להן זכור את יום וגו': **בקביעא דירחא.** באיזה יום הוקבע החדש: **משום חולשא דאורחא.** גרסינן: **בתרי בשבא אמר להו ואתם תהיו לי.** ומשה עלה ויקרא אליו כל העניין עד אלה הדברים אשר תדבר וגו' הדברים האלה נאמרו לו למחרת ביאתם כדאמרינן כל עליותיו בהשכמה היו ואפי' למאן דלית ליה בהשכמה עלה דהא בהדיא כתיב קרא:

בתלתא

*) נ"ל רק קודם טבילה ולא קודם טהרה [תוי"ט]

וליטבלו ביני שימשי וליקבלו תורה ביני שימשי. פירש בקונטרס דלר' עקיבא פריך ור"י אומר דאדר' אלעזר בן עזריה ור' ישמעאל נמי פריך דילף מהכא דאעונות קפיד קרא דאי איימים לקבלו תורה בי שימשי:

וליטבלו בצפרא דשבתא. הא ודאי לא פריך אלא לר' עקיבא דס"ל דאעונות קפיד קרא דימא דילמא בעינן שש עונות וכי תימא אם היו פולטות בסוף ליל שבת מתי יטבלו ליטבלו בצפרא דשבתא אבל לר"א ורבי ישמעאל לא פריך דימא דילמא קפיד רחמנא אעונות דפעמים היא קולא כגון אם שימשה בתחילת הלילה דאי קפדינן אעונות משעברו ה' עונות טהורה והשתא דקפיד איימים אינה טהורה עד יום רביעי ומיהו מצינן למימר דפריך דילמא קפיד אעונות ואיימים אתרווייהו לחומרא כששימשה בתחילת הלילה ניזיל בתר יומי וכי שימשה בסוף היום ניזיל בתר עונות: **אמר** ר' יצחק שלא יהא הללו הולכים לקבל תורה. וא"ת א"כ מה צריך רבי יצחק לדרשה דלא מראש בסתר דברתי ויש לומר דאיצטריך דאי לאו הכי ליטבלו בתחילת לילי השבת ומחצות לילה ואילך יקבלו תורה אבל ביום אם היו מאחרים עד שיטבלו כולם היו מתבטלין מת"ת: **אבל** פירשה מן האיש טמאה כל זמן שהיא לחה. הקשה ר"ת דמתני' היא דתנן בפרק דם הנדה (נדה נד:) הזוב והניע והרוק ושכבת זרע מטמאין לחין ואין מטמאין יבישין ומיהו לא קשה כולי האי דאיכא למימר מטמאין לחין תוך ג' ור"ת מפרש דהכא בזכר שנרבע ופלט זרע דומיא דאשה והתם בראה קרי וכן פי' ר"ח: **וכתיב** התם החדש הזה לכם. תימה דבפרק קמא דפסחים (דף ו:) פריך אהאי קרא גופיה ממאי דבר"ח ירחא קאי וי"ל דהאי בר"ח ירחא קאי דאמרי' במדרש (מכילתא) שהראהו הקב"ה למשה באצבע ובפסחים לא פריך אלא דבעי למילף מינה הא דאמר רשב"ג שדורשין לפני הפסח בהלכות הפסח שתי שבתות שהרי נביא עומד בר"ח ומזהיר על הפסח וממאי דנביא בר"ח ירחא קאי והאי דבר"ח חדש אמר ליה הקב"ה דילמא משה כשאמר לישראל בארבעה בירחא או בחמשה הוה קאי ומסיק דיליף מדבר ממדבר דבהאי דבאחד לחדש השני אמירת משה לישראל היתה בו ביום כדכתיב באחד לחדש השני ויתילדו על משפחותם וגו' וא"ת דאמאי לא יליף הכא מדבר ממדבר כדיליף התם דהכא נמי כתיב מדבר באו מדבר סיני ויש לומר דטפי ניחא ליה למילף זה הזה ולא מדבר ממדבר:

***בתלתא** אמר להו מצות הגבלה. לכ"ע הגבלה קדמה לפרישה דתלתא ואמר כתיבי וסברא הוא דכל אחד נאמר ביומו בקמא כתיב ואתם תהיו לי וגו' ובבתרא כתיב מצות פרישה ומצות הגבלה ובאמצעי לא כתב ביה מידי שיעשה משה שליחות לישראל ואית לן למיתלי מצות הגבלה אההיא אמירה ולא אמצות פרישה שהרי מיד אחר אמירה אחרונה כתיבא מצות פרישה:

היום

רבינו חננאל

מוקים כתנאי. תני רישא טהורה וכולה ר' אלעזר בן עזריה היא [ועד השתא איכא] תנאי דתני טמאה ואיכא תנאי דתני טהורה. ואיכא רבנן דמפרשי כגירסאה רב מוקים לה כתנאי. ור' יוחנן לא מוקים לה כתנאי. ומן דלא מוקים ליה כתנאי דשרוה כמה דייכיל לשרוה מתני' אליבא דחד תנא מישלנא מאני' בתרי לבי מסותא. ואמר רב פפא מוקמינן לה מתניתין כתרי תלתא טעמי. ולא מוקמינן בתרי תלתא תנאי. וכי דפרשינן בפירקין קמאי: תנן התם הפולטת ש"ז ביום השלישי טהורה דברי ר' אלעזר בן עזריה. טעמיה דר' אלעזר בן עזריה אפילו ב' עונות שלימות ומשהו והעונה יום או לילה. וקא מיתני בפירוש דר' אלעזר בן עזריה טעמיה יש שם יום וכל שהוא והיא טהורה. כיצד שמשה את ביתה ע"ש קודם לשקיעת החמה ועברו ב' עונות לילי שבת ויום שבת ופלטה במ"ש לאחר שקיעת החמה והרי הוא יום שלישי נמצא יום וכל שהוא והיא טהורה. ויש ב' ימים חסר משהו והיא טמאה. כיצד שמשה את ביתה ע"ש לאחר שקיעת החמה ופלטה באחד בשבת קודם לשקיעת החמה הרי יש כאן ב' ימים חסר משהו והיא טמאה. לפי שאינו יום שלישי עד שתשקע החמה ליכנס יום ב' בשבת. ר' ישמעאל אומר פעמים שהן ד' עונות פעמים שהן ה' פעמים שהן שש. טעמיה דר' ישמעאל שהוא עושה מקצת עונה ככולה וקסבר אין יום שלישי (אחד) [טהורה] פחות מד' עונות שהן ב' ימים שלימים. דקאמר ר' אלעזר בן עזריה ב' עונות שלימות' ומשהו קאמר ר' ישמעאל צריך עונה שלימה לפניהן ועונה שלימה לאחריהן. דקסבר יש פולטת ביום ג' והיא טמאה. כי הא מתני' דאמרינן רישא דלא כר' אלעזר בן עזריה ואלין ד' עונות לר' ישמעאל בעי להו מכלל ג' ימים ולא סגי דהווין ב' ימים ובעי תחלתן וסופן הנץ החמה ושקיעה. ואי הוה תשמש מן קמי הנץ החמה או שקיעת אפילו בי"א שעות ומחצה לא מיחשיב. והיכי דמי פעמים שהן ד' וספק כגון ששמשה בסוף לילי אחד בשבת ופלטה בסוף לילי שלישי בשבת הרי כאן ד' שלימות. שתחלתן וסופן הנץ ושקיעת מכלל ג' ימים. והיכי דמי פעמים שהן חמש כגון ששמשה בתחלת לילי אחד בשבת ופלטה בסוף לילי [שלישי] שבת. אם אתה חושב ד' של יום אחד ויום שני הרי הן משני ימים בלבד לפיכך לא מיחשיב ליה אלא אחד מן יום אחד בשבת ושתים של שני ואחת לילי שלישי. והיכי דמי פעמים שהן ששי כגון ששמשה במקצת יום שבת אחר. הנץ החמה ופלטה בסוף לילי שלישי לא מיחשיב יום שבת כל העיקר דלא הוה ליה הנץ החמה ומן יום אחד ויום שני לא מיחשיב אלא (שלשה) [חמש] ולילי שלישי הרי שש. והכין נמי אם שמשה בתחלת לילי אחד בשבת ופלטה בסוף יום שלשה קודם לשקיעת החמה אין כאן ד' עונות שלמות מכלל שלשה ימים כדפרישנא לעילא דלא מיחשיב משלישי אלא אחד. והרי בן שש. יום אחד ויום שני ויום שלישי. ר"ע אומר לעולם חמש. טעמיה דר"ע דשקיל מן הכא להכא וסבר שאם יצאת מקצת עונה ראשונה משלימין לה מקצת עונה ששית ומצריך שפלטה אחר ששים שעות מן התשמיש שהן שיעור ב' ימים ומחצה: אמרוה רבנן קמיה דרב פפא ואמרי לה רב פפא לרבא (קמיה דרבא). בשלמא ר' אלעזר בן עזריה כרבנן דאמרי בחמשה עבד להו משה לישראל פרישה נמצא לילי ששי ויום ששי ומשהו מחמישי ומלילי שבת. לפיכך אם שמשה ביום חמישי קודם שקיעת החמה ופלטה בלילי שבת אחר שקיעת החמה טהורה. ר"ע כר' יוסי דאמר בארבעה עבד להו משה פרישה כגון דאפרשינהו בתר הדא שעתא מיום רביעי משכחת ה' עונות בתר הוא שעתא מלילי שבת. כרא"ד עקיבא אם יצאת מקצת עונה ראשונה משלימין לו מקצת עונה ששית. אלא ר' ישמעאל הקמצריך ד' עונות שלימות שמהחלת מתחלת יום או תחלת לילה מתוך ג' ימים כמאן לא כרבנן ולא כר' יוסי. מודרבנן מרחק טובא. ומדר' יוסי נמי דהא יומא דארבעה שיצא מקצתו לא מיני למחשביה עונה כי דחשיב ליה ר"ע וארבעי דבידיה חמישי ושש אינון בלחוד ובעאי להו מכלל ג' ימים כמאן קאי ופרקינן לעולם כר' יוסי קאי ר' ישמעאל. ואמר רב ארא בר אבא משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד דאלמא סבר דעבד להו פרישה ביום רביעי בהשכמה קודם הנץ החמה והוה להו חמש עונות מכלל ג' ימים. כדפרשינן לר' ישמעאל בענין פעמים ה'. ומלקא שמעתא ומקשינן בין לר' ישמעאל ובין לר"ע למה ליה למשה רבינו למעבד פרישה לישראל ביממא דארבעה והאמר רב הונא ישראל קדושים הן ואין משמשין מטותיהן ביום. ופרקינן איצטריך למשה לאפרושינהו והאמר

רבא

כ"ה גי' רש"ל ויש גורסים כל ג' האמורים ר"ל דעת ראב"ע או ר"ע או ר"י

(א*) אימא ד' בבקר

[ישעיה פ"ח] לא בסתר דברתי במקום ארץ חשך וכן קרא מוקדם לקרא דמייתי בסוגיין לא מראש בסתר דברתי וממנו ליכא טעם]

[שם ועיין לא]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בסתר דברתי וגו' וליטבלו: (ב) רש"י ד"ה ליטבלו בשבתא בצפרא [illegible]

◆

הגהות הגר"א

(א) גמ' שש עונות. נ"ב גירסת הגאונים ג' עונות:

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר ר' לא מראש בסתר דברתי זה פסוק ישעיה מ"ח: גמ' ר' יוסי אומר בשבעה בו. עי' ע"ז דף ג ע"א תוס' ד"ה יום הששי:

נושא
הזרע
עצמו
מטמא
1. כל זמן
שלחה
2. עד
שנסרח
נושא/מבנה
-זרע-
Ⓘ במעי כותית
Ⓘ במעי בהמה

נושא (דף פח.)
תאריך
של מתן
תורה
מח' ת"ק ור"י
מבנה
"דכולי עלמא"
נקודות הנחה
מוסכמות